

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare Aquisgranense, sive capitulare primum anni DCCLXXXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

CAPITVLARE AQVISGRANENSE

S I V E

CAPITVLARE PRIMVM ANNI DCCLXXXIX.

INCIPIT PRÆFATIO DOMNI KAROLI REGIS.

Regnante Domino nostro Iesu Christo in perpetuum. Ego Karolus gratia Dei ejusque misericordia donante Rex & rector regni Francorum, & devotus sanctæ Dei Ecclesiæ Defensor humilisque adjutor, omnibus ecclesiasticæ pietatis ordinibus, seu secularis potentia dignitatibus, in Christo Domino Deo æterno perpetua pacis & beatitudinis salutem. Considerans pacifico piæ mentis intuitu unà cum Sacerdotibus & Consiliariis nostris abundantem in nos nostrumque populum Christi Regis clementiam, & quàm necessarium est non solum toto corde & ore ejus pietati agere gratias incessanter, sed etiam continua bonorum operum exercitatione ejus insistere laudibus, quatenus qui nostro regno tantos contulit honores, sua protectione nos nostrumque regnum in æternum conservare dignetur. Quapropter placuit nobis vestram rogare solertiam, ô pastores Ecclesiarum Christi, & ductores gregis ejus, & clarissima mundi luminaria, ut vigili cura & sedula admonitione populum Dei per pascua vitæ æternæ ducere studeatis, & errantes oves bonorum operum exemplo, seu adhortatione, humeris intra ecclesiasticæ firmitatis muros reportare satagimini; ne lupus insidians aliquem canonicas sanctiones transgredientem vel paternas traditiones universalium conciliorum excedentem, quod absit, inveniens devoret. Ideo magnæ devotionis studio admonendi & adhortandi sunt, immo compellendi, ut firma fide & infatigabili perseverantia intra paternas sanctiones se contineant. In quo operis studio sciat certissimè sanctitas vestra nostram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & nostros ad vos direximus Missos, qui ex nostri nominis auctoritate unà vobiscum corrigerent quæ corrigenda essent. Sed & aliqua capitula ex canonicis institutionibus, quæ magis vobis necessaria videbantur, subjunximus. Ne aliquis, quæso, hujus pietatis admonitionem esse præsumptiosam judicet, qua nos errata corrigere, superflua abscidere, recta coartare studuimus, sed magis benevolo caritatis animo suscipiat. Nam Legimus in Regnorum libris quomodo sanctus Iosias regnum sibi à Deo datum 4. Reg. 21. circumcundo, corrigendo, admonendo, ad cultum veri Dei studuit revocare. Non ut me ejus sanctitati æquiparabilem faciam; sed quòd nobis sint ubique sanctorum semper exempla sequenda, & quoscunque poterimus ad studium bonæ vitæ in laudem & in gloriam Domini nostri Iesu Christi congregare necesse est. Quapropter, ut prædicimus, aliqua capitula notare iussimus, ut simul hæc eadem vos admonere studeatis, & quæcunque vobis alia necessaria esse scitis: ut & ista & illa æquali

Tom. I.

O

intentione prædicetis. Nec aliquid quod vestræ sanctitati populo Dei utile videatur omitatis ut pio studio non admoveatis; quatenus ut & vestra solertia & subjectorum obedientia aeterna felicitate ab omnipotenti Deo remuneretur.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. **D**E his qui ab Episcopo proprio excommunicantur.
2. De his qui ad ordinandum veniunt.
3. De Clericis fugitivis & peregrinis.
4. De Presbyteris, Diaconis, vel his qui in clero sunt.
5. De usuris.
6. De Presbyteris Missas cantantibus & non communicantibus.
7. De his qui à synodo vel à suo Episcopo damnati sunt.
8. De Suffraganeis Episcopis.
9. De Chorepiscopis.
10. De Episcopis vel quibuslibet ex clero.
11. De ordinationibus vel quibuslibet negotiis.
12. De cura Episcoporum.
13. De provincialibus Episcopis.
14. De monachis & Clericis.
15. De die dominica, qualiter servanda est.
16. De ignotis angelorum nominibus.
17. De mulieribus, ne ad altare accedant.
18. De maleficiis vel incantatoribus.
19. De Episcopis, ubi non oporteat eos constitui.
20. De libris canonicis.
21. De Episcopis ordinandis vel quibuslibet ex clero.
22. De monachis & Clericis & Presbyteris. Et de servis alterius non sollicitandis.
23. De stabilitate Episcoporum vel Clericorum.
24. De Presbyteris non absolutè ordinandis.
25. De proposito monachorum & Clericorum.
26. De monachis qui ad clericatum provehantur.
27. De negotio Clericorum inter se.
28. De conspiratione Clericorum vel monachorum.
29. De accusatione laicorum contra Episcopos.
30. De monasteriis Deo dicatis.
31. De fide sancte Trinitatis prædicanda.
32. De avaritiis.
33. De his qui se convertunt ad Deum.
34. De his qui non sunt bonæ conversationis.
35. De his qui excommunicato communicaverint.
36. De subiectione Presbyterorum.
37. De Clericis ecclesiastici ordinis.
38. Ut Clerici non sint usurarii.
39. De virginibus Deo dicatis.
40. De principali cathedra Episcoporum.
41. De falsis nominibus sanctorum.
42. De uxore à viro dimissa.
43. De iudicibus à Metropolitano probatis.
44. De accusatione vilium personarum.
45. De virginibus velandis.
46. De oblatis pauperum.
47. De jejniis à sacerdotibus constitutis.
48. De his qui contra naturam peccant.
49. De Presbyteris, quo tempore ordinentur.
50. De sponsa alterius.
51. De monachis & virginibus propositum non servantibus.
52. De pace danda.
53. De nominibus recitandis.
54. De canonum institutis à Presbyteris non ignorandis.
55. De Clericis alterius Episcopi.
56. De servis alterius.
57. De sacerdotibus contra decretalia agentibus.
58. De viduis, ne velentur.

ITEM ALIA CAPITVLA.

59. De fide catholica & primo præcepto legis.
60. De pace & concordia servanda.
61. De iudicibus.
62. De perjuriis.
63. De auguriis vel aliis maleficiis.
64. De odio vel invidia. Et de avaritia vel concupiscentia.
65. De homicidiis.
66. De furtis & inijsis connubiis & falsis testimoniiis.
67. De honore parentum.
68. De fide Presbyterorum ab Episcopis discutienda.
69. De honore Ecclesie Dei.
70. De ministris altaris Dei, & de schola.
71. De voto monachorum, & de clericatu.
72. De mensuris & ponderibus.
73. De susceptione hospitum.
74. De Abbatibus contra morem Ecclesie Dei facientibus.
75. De Clericis qui se fingunt esse monachos.
76. De pseudographiis & dabus narrationibus.

77. De mangonibus & nudis cum ferro.
78. De cantu Romano à monachis peragendo.
79. De operibus servilibus quæ diebus domi-

niciis non sunt agenda.
80. De prædicatione Episcoporum ac Presbyterorum.

INCIPIUNT SUPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

De his qui ab Episcopo proprio excommunicantur.

OMNIBVS.

Lib. 1. Capitular. c. 1.

I. Sunt enim aliqui qui culpis exigentibus ab Episcopo proprio excommunicantur, & ab aliis ecclesiasticis vel laicis presumptiosè in communionem accipiuntur. quod omnino sanctum Nicænum Concilium, simul & Chalcedonense, necnon & Antiochenum, atque Sardicense fieri prohibent.

Conc. Nic. can. 5.

De his qui excommunicantur, sive Clerici, sive laici, ab Episcopis per suas quasque parochias, seruetur ista sententia, ut ij qui ab aliis excommunicantur, ab aliis non recipiantur. Requiritur sanè, ne fortè pro aliqua indignatione animi aut contentione aut qualibet tali commotione stonachantis Episcopi abjecti sint. Ut ergo hæc digna possint examinatione perquiri, rectum esse visum est per singulos annos in singulis quibusque provinciis bis in anno Episcoporum Concilia fieri; ut simul omnes in unum convenientes ex universa provincia, ejusmodi examinent questiones; ut ita demum qui ob culpas suas Episcoporum suorum offensam merito contraxerunt, dignè etiam à ceteris excommunicati similiter habeantur usquequo vel in commune omnibus vel ipsi Episcopo suo fuerit visum humaniorem circa eos tenere sententiam. Agantur autem Concilia, semel quidem ante dies quadragesimæ; ut omnibus, si quæ sunt, simulatibus amputatis, munda Deo solempne munus possit offerri. Secundò verò agatur circa autumnii tempus.

Conc. Antioch. can. 2.

Non autem liceat communicare excommunicatis, neque per domos ingredi, & cum eis orare qui Ecclesia non participant, neque in alteram Ecclesiam recipi qui ab alia segregantur. Quòd si visus fuerit quilibet Episcoporum vel Presbyterorum aut Diaconorum, vel etiam quis in canone detentus, excommunicatis communicare, & hunc oportet communi privari, tamquam Ecclesie regulas confundentem.

Conc. Antioch. can. 6.

Si quis à proprio Episcopo excommunicatus est, non eum prius ab aliis debere suscipi nisi à suo fuerit receptus Episcopo, aut Concilio factò occurrat & respondeat. Et si synodo satisfecerit, & statuerit, sub alia sententia recipi oportere. Quòd etiam circa laicos & Presbyteros & Diaconos & omnes qui in clero sunt convenit observari.

Conc. Sar. dic. can. 14.

Hofius Episcopus dixit. Hoc quoque omnibus placeat, ut sive Presbyter, sive Diaconus, sive quis Clericorum, ab Episcopo suo communi fuerit privatus, & ad alterum Episcopum perrexerit, & scierit is ad quem confugit eum ab Episcopo suo fuisse abjectum, non oportet ut ei communionem indulgeat. Quòd si fecerit, sciat se convocatis Episcopis causas esse dicturum. Universi dixerunt: Hoc statutum & pacem servabit & concordiam custodiet.

De his qui ad ordinandum veniunt.

AD SACERDOTES.

II. Item enim habetur in eodem Concilio ut eorum qui ad ordinandum veniunt fides & vita prius ab Episcopo diligenter discutatur, & sic ordinentur.

Si qui sine examinatione provecti sunt Presbyteri, & examinati confessi sunt peccata sua, & cum confessi sunt, contra regulam venientes homines manus eis temerè imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est catholica defendit Ecclesia.

De Clericis fugitivis & peregrinis.

OMNIBVS.

III. Item in eodem Concilio, necnon & in Antiocheno, simul & in Chalcedonense, ut fugitivi Clerici & peregrini à nullo recipiantur nec ordinentur sine commendaticis literis & sui Episcopi vel Abbatis licentia.

Si qui sine respectu agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodientes, recesserint ab Ecclesia sua, sive Presbyteri, sive Diaconi, sive in quocunque ordine ecclesiastico positi fuerint, hi nusquam suscipi debent in alia Ecclesia; sed cum omni necessitate cogantur ut redeant ad Ecclesias suas. Aut si permanserint, excommunicatos eos esse oportet. Si quis autem ausus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in suam Ecclesiam, cum non habeat consensum Episcopi illius à quo recessit Clericus suus, irrita sit hujusmodi ordinatio.

Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel quilibet Clericus, deserta sua Ecclesia, ad aliam transcursum esse crediderit, & ibi paulatim tentat, quò migravit, perpetuo permanere, ulterius ministrare non debet, præsertim si ab Episcopo suo ad revertendum fuerit exhortatus. Quòd si & post evocationem sui Episcopi non obaudiat, sed perseveraverit, omnibus modis ab officio deponi debere, nec aliquando spem restitutionis habere. Si quem verò post hanc culpam depositum alius Episcopus susceperit, & ipse à communi synodo penam merebitur increpationis, tamquam ecclesiastica jura dissolvens.

O ij

Tom. I.

Con. Chal.
can. 13.

Peregrinos Clericos & Lectores in aliena civitate sine synodicalis litteris Episcopi sui penitus nusquam ministrare posse.

De Presbyteris, Diaconibus, vel his qui in clero sunt.

AD SOLOS SACERDOTES.

- I. 4. IV. Item in eadem synodo interdictum est Presbyteris & Diaconibus vel omnibus qui in clero sunt mulierem non habere in domo sua propter suspicionem, nisi matrem, aut sororem, vel eas tantum personas quae suspicionem effugiant.

Conc. Nic.
can. 3.

De suspectis vero omnimodis interdicunt sancta synodus neque Episcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque omnino ulli Clericorum habere secum mulierem extraneam; nisi forte mater sit, aut soror, aut avia. In his namque personis & harum similibus omnis suspicio declinatur. Qui autem praeter haec agit, periclitabitur de clero suo.

De usuris.

O M N I B V S.

- I. 5. V. Item in eodem Concilio, seu in decretis Papae Leonis, necnon & in canonibus qui dicuntur Apostolorum, sicut & in lege ipse Dominus praecipit, omnino omnibus interdictum est ad usuram aliquid dare.

Conc. Nic.
can. 17.

Quoniam multi Clerici avaritiae causa turpia lucra sectantes, oblique divini praeccepti quod dicit, *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*, feneratoribus centesimas exigunt, statuit hoc sanctum Concilium ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frugum ad sexcuplum dare, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad questum, abscondatur ex clero, & alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

Can. apoll.
44.

Episcopus, Presbyter, aut Diaconus usuras a debitoribus exigens, aut desinat, aut certe damnetur.

De Presbyteris Missas cantantibus & non communicantibus.

AD SACERDOTES.

- I. 6. VI. Auditum est aliquos Presbyteros Missam celebrare & non communicare, quod omnino in canonibus Apostolorum interdictum esse legitur. Vel quomodo dicere recte potest, si non communicaverit, *Sumpsimus Domine sacramenta?* Haec vero per singula capitula in statutis Niceni Concilii legere potestis, seu & in aliis sanctorum patrum synodalibus edictis.

Si quis Episcopus aut Presbyter aut Diaconus vel quilibet ex sacerdotali catalogo facta oblatione non communicaverit, aut causam dicat, ut si rationalis fuerit, veniam consequatur, aut si non dixerit, communionem privetur, tamquam qui populo causa laesionis extiterit, dans suspensionem de eo qui sacrificavit quod recte non obtulerit.

De his qui a synodo vel a suo Episcopo damnati sunt.

O M N I B V S.

VII. In Antiocheno Concilio, quod his qui damnati sunt a synodo vel a suo Episcopo, & postea ministrare praesumunt, praecipitur ut nullus audeat communicare. Si quis vero eis communicaverit, simili sententiae subjaceat sicut & damnatus.

Si quis Episcopus a synodo, vel Presbyter vel Diaconus a proprio Episcopo fuerit exauctoratus, & praesumpserit sacri ministerii quippiam, non ei amplius liceat neque in alia synodo spem restitutionis habere, neque assertionis alicujus locum, sed & communicantes ei, omnes abiciantur ab Ecclesia; & maxime si postquam cognoverunt sententiam adversus eum prolatam, ei contumaciter communicaverint.

De suffraganeis Episcopis.

E P I S C O P I S.

VIII. Item in eodem Concilio, ut ad metropolitanum Episcopum suffraganei respiciant, & nihil novi audent facere in suis parrochiis sine conscientia & consilio sui Metropolitanus, nec Metropolitanus sine eorum consilio.

Per singulas provincias Episcopos constitutos scire oportet Episcopum metropolitanum, qui praesertim curam & sollicitudinem totius provinciae suscepisse. Propter quod ad metropolitanam civitatem ab his qui causas habent sine dubio concurratur. Quapropter placuit eum & honore praerere & nihil ultra sine ipso reliquos Episcopos agere secundum antiquam patrum nostrorum, quae obtinuit, regulam, nisi haec tantum quae uniuscujusque Ecclesiae per suam diocesim competunt. Vnumquemque enim Episcopum oportet potestatem habere suae diocesis ad hanc gubernandam secundum competentem sibi reverentiam, ad providendum regioni quae subest ipsius civitati, ita ut etiam ordinare ei Presbyteros & Diaconos probabili judicio liceat & de singulis moderatione & pondere disceptare, ultra autem nihil agendum permittitur citra metropolitani Episcopi consentiam.

De Chorepiscopis.

S A C E R D O T I B V S.

IX. Item in eodem Concilio, simul & I. 7.

in Ancyronensi, ut Chorepiscopi cognoscant modum suum, & nihil faciant absque licentia Episcopi in cujus parochia habitant.

Conc. An-
tioch. can.
10. Qui in fundis & villis constituti sunt Chorepiscopi, tamen si manus impositiones ab Episcopo susceperunt, & ut Episcopi consecrati sunt, placuit sanctæ synodo scire eos oportere modum proprium retinere & gubernare adjacentes Ecclesias sibi commissas & esse contentos propria sollicitudine & gubernatione quam susceperunt. Constituitur autem his permittitur Lectores & Subdiaconos & Exorcistas, quibus sufficiat istorum tantum gradum licentiam accepisse, non autem Presbyterum, non Diaconum audeant ordinare præter conscientiam Episcopi civitatis vel Ecclesie cui adjacent invenitur seu ipse seu regio in qua præesse dinoscitur. Quod si prævaricari ausus fuerit constituta, deponi eum & dignitate qua præditus est debere privari. Chorepiscopus autem ab Episcopo civitatis vel loci, cui adjacet, ordinandus est.

Conc. An-
cyr. can. 13. Vicariis Episcoporum, quos Græci Chorepiscopos dicunt, non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare; sed nec Presbyteris civitatis sine Episcopi præcepto amplius aliquid jubere, vel sine auctoritate litterarum ejus in unaquaque parochia aliquid agere.

De Episcopo vel quibuslibet ex clero.

OMNI CLERO.

I. 10. X. Item in eodem Concilio, ut Episcopus vel quilibet ex Clero sine consilio vel litteris Episcoporum vel Metropolitanorum non audeant regalem dignitatem pro suis causis clamare, sed in communi Episcoporum Concilio causa examinetur.

Conc. An-
tioch. can.
11. Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel omnis omnino qui est sub ecclesiastica regula constitutus, præter consilium & litteras eorum Episcoporum qui sunt intra provinciam, & maxime Metropolitanorum, ad Imperatorem petrexit, hunc abdicari & eici non solum communionem debere, sed à propria dignitate privari, tamquam molestum & importunum imperialibus auribus, contra ecclesiastica constituta. Si autem necessitas cogat ad Imperatorem excurrere, cum deliberatione & consilio metropolitanorum ipsius provincie Episcopi & ceterorum conscientia qui in eadem provincia sunt & litteris ire debet.

De ordinationibus vel quibuslibet negotiis.

EPISCOPIS.

I. 11. XI. Item in eodem Concilio, simul & in Sardicensi, necnon & in decretalibus Innocentij Papæ, ut nullus Episcopus in alterius parochia ordinationes aliquas audeat facere vel negotia peragere quæ ad eum non pertinent.

Nullum Episcoporum debere ex alia provincia ad aliam transitum facere & ordinare aliquos in Ecclesiis aut provehere ad sacrum ministerium; nec alios illac sequi adtrahe Episcopos, nisi fortè rogatus per litteras abierit, non solum à Metropolitanis, sed ab his qui cum eo sunt provincie Episcopis. Quod si nullo invitante inordinate superveniat, & aliquos vel ordinare præsumperit, vel quolibet actus illi Ecclesie competentes ad se minus pertinentes usurpare tentaverit, vacua quidem & inania erunt omnia que gesserit, ipse vero hujus indiscipline ausus & irrationabilis cepti dignas causas expendat, tamquam depositus à sancta synodo, & propter hujusmodi præsumptionem jam prædamnatus.

Conc. An-
tioch. can.
11.

Ianuaris Episcopus dixit: Illud quoque statuat sanctitas vestra, ut nulli liceat Episcopo alterius Episcopi civitatis ministrum ecclesiasticum sollicitare & in suis parochiis ordinare Universi dixerunt: Placet; quia ex his intentionibus solet nasci discordia. Et ideo prohibet omnium sententia ne quis hoc facere audeat.

Conc. Sard.
can. 18.

Innocentius Florentino Episcopo Tiburtinensi. Non semel sed aliquotiens clamat scriptura divina transferri non oportere terminos à patribus constitutos; quia nefas est si quod alter semper possiderit, alter invadat. Quod tuam boritatem frater & coepiscopus noster Ursus adierit perpetrasse. Nam Nomentanam sive Filicensem parochiam ad suam diocesim à majoribus pertinentem invasisse te atque illic divina celebrasse mysteria inconsulto eodem ac nesciente non sine dolore conquestus est. Quod si verum est, non leviter te culpam incurrisse cognoscas. Vnde si declinare cupis tantæ usurpationis invidiam, nostris litteris admonitum te convenit abstinere. Certè si aliquid tibi credis justitiam suffragari, integris omnibus & in pristino statu manentibus, post dies venerabiles Paschæ adesse debebis, ut memoratis possis intentionibus respondere, partibusque in medio collocatis, quid antiquitas aut veritas habeat inquiramus.

Innocent.
Epist. 7.
Lett. 19 &
17.
Prov. 22.

De cura Episcoporum.

EPISCOPIS.

XII. Item in eodem Concilio, ut Episcopus ejus Ecclesie curam habeat ad quam ordinatus est.

Episcopum de dioceci ad alteram diocesim non debere transire, neque si seipsum ingesserit, neque si à populis fuerit violenter attractus, neque si etiam hoc ei ab Episcopis suadet. Manere autem eum debere in Ecclesia Dei quam ab initio sortitus est, & non ab ea alio demigrare, secundum regulam super hoc olim à patribus constitutam.

Conc. An-
tioch. can.
21.

De provincialibus Episcopis.

EPISCOPIS.

XIII. Item in eodem Concilio, necnon & in Chalcedonensi, ut provinciales Episcopi cum suo Metropolitanis bis in

anno propter causas Ecclesie Concilia celebrent.

Conc. Antioch. can. 20.

Propter ecclesiasticas curas & que existunt controversias dissolvendas sufficere visum est bis in anno per provincias singulas Episcoporum Concilium fieri. Primo quidem post tertiam hebdomadam paschalis festivitatis, ita ut in quarta hebdomada que consequitur, id est, mediæ Pentecostes, Concilium compleatur. Admoneant autem provinciales Episcopos hi qui in amplioribus, id est, qui in metropolitans civitatibus degunt. Secundum verò Concilium Idibus Octobribus habeatur, qui dies apud Græcos hyperbeterai mensis decimus quintus invenitur. In ipsis autem Conciliis & Presbyteros & Diaconos presentes esse oportet, & omnes quotquot se laicos existimant, & synodicam expectare sententiam. Nec liceat aliquibus apud semetipsos sine metropolitano Episcoporum conscientia synodos facere, quibus de omnibus causis constat permissum esse iudicium.

Conc. Chal. can. 19.

Ad aures nostras pervenit quoniam in provinciis non sunt Episcoporum synodi secundum canonum constituta, & hinc multa rerum ecclesiasticarum que emendanda sunt negligi. Sancta igitur synodus constituit, secundum canones patrum, bis in anno Episcopos in idipsum in unaquaque provincia convenire quò Metropolitanus constituerit, & omnia quæcunque emerferint corrigere. Episcopi verò qui non convenerint, in propriis positi civitatibus, & non per professionem absentes, maximè suppeditante salute, & à necessariis & excusabilibus occupationibus liberi, fraternitatis intuitu corripiantur.

De monachis & Clericis.

EPISCOPI S.

I. 14. XIV. In Concilio Laudicensi necnon & in Africano præcipitur ut monachi & Clerici tabernas non ingrediantur edendi vel bibendi causa.

Conc. Lao-dic. can. 24.

Quoniam non oportet altario fervientes, à Presbyteris usque ad Diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes usque ad ministros aut Lectores, aut Psaltas, aut Exorcistas, aut Ostiarios, aut etiam eos qui in proposito sunt continentie, tabernas introire.

Conc. Afric. can. 7.

Ve Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulli.

De die dominica, qualiter servanda est.

AD OMNES.

I. 15. XV. Item in eodem Concilio præcipitur ut à vespera usque ad vesperam dies dominica fervetur.

Conc. Lao-dic. can. 29.

Non oportet Christianos Iudaizare & in sabato vacare, sed operari eos in eadem die, Dominica verò, præponendo eandem diem, si hoc

eis placet, vacent tamquam Christiani. Quòd si inventi fuerint Iudaizare, anathema sint.

De ignotis angelorum nominibus.

OMNIBVS.

XVI. Item in eodem Concilio præcipitur ut ignota angelorum nomina nec fingantur nec nominentur, nisi illorum quos habemus in auctoritate. id sunt Michael, Gabriel, Raphael.

Quòd non oportet Christianos derelicta Ecclesia Dei abire & angelos nominare & congregatio- nes facere, que omnia interdita sunt. Quicun- que autem inventus fuerit occultè huic idololat- tiae vacans, anathema sit: quoniam derelinquens Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, accessit ad idola.

De mulieribus, ne ad altare accedant.

CLERICIS ET NONNANIS.

XVII. Item in eodem Concilio, quòd non oporteat mulieres ingredi ad altare.

Non oportet mulieres ingredi ad altare.

Conc. Lao-dic. can. 44.

De maleficis vel incantatoribus.

AD SACERDOTES.

XVIII. Item in eodem Concilio, ut I. 11. coclearij, malefici, incantatores, & incantatrices fieri non sinantur.

Quoniam non oportet ministros altaris, vel Clericos, magos aut incantatores esse, aut facere que dicuntur phylacteria, que sunt magna obli- gamenta animarum. Hos autem qui talibus rebus utuntur, proici ab Ecclesia iustissimè.

De Episcopis, ubi non oporteat eos constitui.

OMNIBVS.

XIX. Item in eodem Concilio, necnon & in Sardicensi, quòd non oporteat in villulis vel in agris Episcopos constituere.

Non oportet in vicis & in villis Episcopum ordinarì, sed eos qui circumstant constitui. Hos autem qui hinc ordinati sunt nihil agere sine conscientia Episcopi civitatis. Similiter etiam Presbyter nihil sine præcepto Episcopi & consilio agat. Si enim subito aut vicus aliquis aut modica civitas, cui satis est unus Presbyter, voluerit sibi Episcopum ordinari, ut vilescat nomen Episcopi & auctoritas, non debent illi ex alia provincia invitati facere Episcopum nisi aut in his civitatibus que Episcopos habuerint, aut si qua talis aut tam populosa est que mereatur habere Episcopum. Hoc omnibus placet? Synodus respondit. Placet.

De libris canonicis.

SACERDOTIBVS.

I. 20. XX. Item in eodem Concilio, ut canonici libri tantum legantur in Ecclesia.

Conc. Lao-
dic. can.
59. Non oportet ab idiotis psalmos compositos & vulgares dici in Ecclesiis, neque libros qui sunt extra canonem legere, nisi solos canonicos novi & veteris testamenti. Quae autem oporteat legi & in auctoritatem recipi, haec sunt. Genesis mundi, Exodus Aegypti, Leviticum, Numeri, Deuteronomium, Iesu Nave, Iudices, Ruth, Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Ezechiel libri duo, liber psalmorum, C. L. Proverbia Salomonis, cantica canticorum, Ecclesiastes, Iob, Esther, Duodecim Prophetarum, id est, Osee, Amos, Iosel, Abdias, Ionas, Micheas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias. Item Isaia, Hieremias, Ezechiel, Daniel. Novi testamenti, Evangelia quatuor, secundum Matthaeum, secundum Marcum, secundum Lucam, secundum Iohannem. Actus Apostolorum. Catholicae epistolae, Petri II. Iacobi I. Iohannis III. Iudae I. Epistolae Pauli XI V. ad Romanos, ad Corinthios prima & secunda, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Thessalonicenses prima & secunda, ad Timotheum II. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebraeos.

De Episcopis ordinandis vel quibuslibet ex clero.

CLERICIS ET MONACHIS.

I. 19. XXI. In Concilio Chalcedonensi, ut non oporteat Episcopum aut quemlibet ex clero per pecuniam ordinari: quia utriusque deponendi sunt, & qui ordinat, & qui ordinatur, necnon & qui mediator est inter eos. Item de eadem re in canonicis Apostolorum legitur, quam haeresim jam ipse princeps Apostolorum in Simone Mago terribiliter damnavit.

Conc.
Chalc. can.
2. Si quis Episcopus ordinationem pro pecunia fecerit, & vendiderit rem quae nisi gratia non adquiritur & sub pecunia ordinaverit Episcopus provinciam Episcopum sive Presbyterum vel Diaconum aut eorum quemquam qui in numero Clericorum continentur, aut accepta pecunia fecerit Oeconomum vel Defensorem vel Ostiarium vel quemcumque huiusmodi, pro turpitudine lucri, qui hoc facile probatur, sui gradus periculum sustinebit. Sed & is qui ordinatur, nihil ex ordinatione, quae pro negotiatione processit, utilitatis acquirat; sed fiat dignitatis vel rei quae ipsi pro pecunia commissa est alienus. Si quis autem his tam turpibus & nefariis lucris medius interfuisse videtur, & is, si quidem Clericus fuerit, degradetur; si vero laicus aut monachus, anathematizetur.

Can. apof.
10. Si quis Episcopus aut Presbyter aut Diaconus per pecuniam hanc obtinuerit dignitatem, dejicia-

tur & ipse & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscidatur, sicut Simon Magus a Petro.

De monachis & Clericis & Presbyteris. Et de servis alterius non sollicitandis.

OMNIBVS.

XXII. Item in eodem Concilio infra I. 22. 23. dua capitula, necnon & in decretis Leonis Papae, ut nec monachi nec Clerici nec Presbyteri in secularia negotia transeant. Et ut servum alterius nullus sollicitet ad clericatum vel monachalem ordinem sine voluntate & licentia domini sui.

Item qui revera & manifeste solitariam vitam sectantur, honore competenti fungantur. Quoniam vero quidam sub praetextu habitus monachalis Ecclesias & conventus & res communes disturbant, civitates indiscrete circumeunt, & monasteria sibi constituere studentes, placuit nullum ullum aedificare debere neque monasterium constituere neque oratorium absque civitatis Episcopi voluntate. Monachos vero qui sunt per singulas civitates & provincias, Episcopis subditos esse, & quietem diligere, & jejunis esse intentos & orationibus, & in illis locis observare in quibus seculo renuntiasse videntur. Nequaquam autem ecclesiasticis vel secularibus rebus communicare, nec importunitatem infre defertis propriis monasteriis, nisi forte quaesiti fuerint propter causam necessariam a civitatis Episcopo. Sanè in monasteriis non esse suscipiendum servum ad monachum faciendum praeter proprii domini voluntatem. Qui vero hoc constitutum nostrum exceperit, cum a communione suspendi decreverimus, ne nomen Dei blasphemetur. Civitatis autem Episcopum oportet competentem providentiam monasteriis impendere.

Admittuntur passim ad ordinem sacrum quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur. Et qui a dominis suis libertatem consequi minime potuerunt, ad fastigium sacerdotij, tamquam servilis vilitas hunc honorem capiat, provehuntur. Et probari Deo posse creditur qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaque in hac parte reatus est; quod & sacrum ministerium talis consortij vilitate polluitur, & dominorum, quantum ad illicitae usurpationis temeritatem pertinet, jura solvantur. Ab his itaque, fratres carissimi, omnes vestrae provinciae abstineant sacerdotes. Et non tantum ab his, sed ab aliis etiam qui originali aut alicui conditioni obligati sunt volumus temperari; nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit qui aliquid sibi in eos vindicant potestatis. Debet enim esse immunis ab aliis qui divinae militiae fuerit adregendus; ut a castris dominicis, quibus nomen ejus adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

De stabilitate Episcoporum vel Clericorum, SACERDOTIBVS.

XXIII. Item in eodem Concilio infra I. 24.

dua capitula, necnon & in Sardicensi, ut nec Episcopus nec Clerici non transmigrantur de civitate in civitatem.

Conc. Chalc. can. 5. De Episcopis & Clericis qui se de civitate in civitatem transferunt placuit ut canones qui à sanctis patribus de his ipsis constituti sunt suam habeant firmitatem.

Conc. Sardic. can. 1. Hosius Episcopus dixit: Ut de civitate in civitatem quisquam si migraverit aut Episcopus aut Clericus, excommunicatus remaneat.

De Presbyteris non absolutè ordinandis.

OMNIBVS.

I. 25. XXXI V. Item in eadem synodo, ut nullus absolutè ordinetur & sine pronuntiatione & stabilitate loci ad quem ordinatur.

Conc. Chalc. can. 6. Nullam absolutè ordinari neque Presbyterum neque Diaconum, neque penitus quemquam eorum qui sunt in ecclesiastico ordine, nisi specialiter Ecclesia civitatis vel vici vel martyrii qui ordinandus est fuerit declaratus. Horum autem ordinationem huiusmodi, qui absolutè ordinantur, constituit sancta synodus inefficacem esse, & nullam posse ad ordinantis injuriam prævalere.

De proposito monachorum & Clericorum.

SACERDOTIBVS.

I. 26. XXV. Item in eodem Concilio, ut Clerici & monachi in suo proposito & voto quod Deo promiserunt permaneant.

Conc. Chalc. can. 7. Qui semel sunt ordinati, aut qui monachi facti sunt, constituimus neque ad militiam neque ad secularem dignitatem venire. Cum verò hoc arripuerint, nisi penitentes ad hoc revertantur quod propter Deum elegerant, anathematizentur.

De monachis qui ad clericatum provehuntur.

OMNIBVS.

I. 27. XXVI. Item in decretis Innocentij Papæ de eadem re, ut monachus, si ad clericatum provehatur, propositum monachicæ professionis non amittat.

Innoc. c. 27. De monachis qui diù morantes in monasteriis, postea ad clericatus ordinem perveniunt, non debere eos à priori proposito deviare. Aut enim sicut in monasterio fuit, & quod diù servavit, in meliori gradu positus amittere non debet; aut si corruptus, postea baptizatus, in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino habere non poterit: quia nec benedicti cum sponsa potest jam corruptus. Quæ forma servatur in Clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat ut quisque corruptus baptizatus Clericus esse voluisset, sponderet se uxorem omnino non ducere.

De negotio Clericorum inter se.

OMNIBVS.

XXVII. Item in eodem Concilio, ut si Clerici inter se negotium aliquod habuerint, à suo Episcopo dijudicentur, non à secularibus.

Si quis Clericus cum Clerico causam habeat, Episcopum suum non deserat, & ad judicia secularia currat; sed priùs apud Episcopum suum examinet causam, aut certe cum voluntate ipsius Episcopi causa dicatur apud quos partes utraque voluerint. Si quis autem contra hæc venire tentaverit, canonicis interdiciis subiacet. Si verò Clericus habeat causam cum extraneo Episcopo, vel cum suo, apud synodum provincie causam dicat. Si autem Episcopus vel Clericus disceptationem habeat cum metropolitano Episcopo, aut ad dioceleos primam sedem recurat, aut ad eandem Constantinopolitanam, apud quam causa dicatur.

De conspiratione Clericorum vel monachorum.

OMNIBVS.

XXVIII. Item in eodem Concilio, ut nec Clerici nec monachi conspirationem vel infidias contra pastorem suum faciant.

Conjuracionis vel conspiracionis crimen etiam apud extrinsecas leges penitus amputatur: multo magis in Ecclesia Dei hoc ne fiat, oportet prohiberi. Igitur Clerici aut monachi, si inventi fuerint conjurati, aut per conjurationem calumniam machinantes Episcopis vel Clericis, proprium amittant gradum.

De accusatione laicorum contra Episcopos.

AD OMNES.

XXIX. Item in eodem Concilio, ut laici Episcopos aut Clericos non accusent, nisi priùs eorum discutatur existimationis opinio.

Clericos vel laicos, qui accusant Episcopos vel Clericos, quomodocunque & sine judicio non suscipi ad accusandum debere, nisi priùs eorum existimatio fuerit discussa.

De monasteriis Deo dicatis.

OMNIBVS.

XXX. Item in eodem Concilio, ut loca quæ semel Deo dedicata sunt ut monasteria sint, maneat perpetuò monasteria, nec possint ultra fieri secularia habitacula.

Quæ Deo semel sacra sunt monasteria secundum Episcoporum consensum, oportet in perpetuum monasteria nuncupari, & eorum res monasteriis reservari, & non posse ulterius cœnacula secularia

secularia fieri. Si qui verò hæc fieri permiserint, canonicis interdicitis subjaceant.

De fide sanctæ Trinitatis predicanda.

O M N I B V S.

I. 32. XXXI. In Concilio Carthaginensi. Primò omnium necesse est ut fides sanctæ Trinitatis & incarnationis Christi, passionis, resurrectionis, & ascensionis in cælos diligenter omnibus prædicetur.

Anno ab Alexandro M X X X V I. mense Junio, x i v. Kalendas Iulij, à magna synodo dictum est. Credimus in unum Deum, patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, natum de patre unigenitum, hoc est, de substantia patris. Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum, non creatum, hominisoni patri, hoc est, ejusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cælo & quæ in terris. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos, inde venturus est judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt *Erat aliquando quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extrantibus factus est, aut ex alia substantia vel substantia dicunt esse, aut convertibilem filium Dei, anathematizat catholica & apostolica Ecclesia.*

De avaritia.

O M N I B V S.

I. 33. XXXII. Item in eodem, de prohibenda avaritia, ut nullus alienos fines usurper, vel terminos patrum transcendat.

Aurelius Episcopus dixit: Avaritiæ cupiditas, quam omnium malorum matrem esse nemo qui dubitet, proinde inhibenda est, ne quis alienos fines usurper, aut per præmium terminos patrum statutos transcendat, nec omnino cuiquam Clericorum liceat de qualibet re tenus accipere. Quamquam novellæ suggestiones, quæ vel obscuræ sunt, vel sub genere latent, inspectæ à nobis formam accipiunt; ceterum de quibus apertissimè scriptura divina sanxit, non ferenda sententia est, sed potius exequenda. Proinde quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in Clericis prædamnari.

De his qui se convertunt ad Deum.

O M N I B V S.

I. 34. XXXIII. Item in eodem, de his qui in periculo constituti sunt, & convertunt se ad Deum, ut canonicè inquirant reconciliationem, & canonicè reconcilientur.

Aurelius Episcopus dixit: Si quisquam in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari divinis Tom. I.

altaribus petierit, etsi Episcopus absens fuerit, debet utique Presbyter consulere Episcopum, & sic periculantem ejus præcepto reconciliare. Quam rem debemus salubri consilio roborare. Ab universis Episcopis dictum est. Placet quod sanctitas vestra necessario nos instruere dignata est.

De his qui non sunt bonæ conversationis.

O M N I B V S.

XXXIV. Item in eodem, ut illi qui non sunt bonæ conversationis, & eorum vita est accusabilis, non audeant Episcopos vel majores natu accusare.

Aurelius Episcopus dixit: Placet igitur caritati vestræ ut is qui aliquibus sceleribus inretitus est, vocem adversus majorem natu non habeat accusandi? Ab universis Episcopis dictum est: Si criminofus est, non admittatur. Placet.

De his qui excommunicato communicaverint.

O M N I B V S.

XXXV. Item in eodem, ut qui excommunicato præsumptosè communicaverit, excommunicetur & ipse.

Augustinus Episcopus Legatus provincie Numidiæ dixit: Hoc statuere dignamini, ut si qui forte merito facinorosum suorum ab Ecclesia pulsus sunt, & sive ab aliquo Episcopo vel Presbytero fuerint in communionem suscepti, etiam ipsi pari cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens sui Episcopi regulare iudicium. Ab universis Episcopis dictum est: Omnibus placet.

De subjectione Presbyterorum.

S A C E R D O T I B V S.

XXXVI. Item in eodem Concilio infra duo capitula, ut nullus Presbyter contra suum Episcopum superbire audeat.

Alypius Episcopus Legatus provincie Numidiæ dixit: Nec illud prætermittendum est, ut si quis forte Presbyter ab Episcopo suo correptus, timore vel superbia inflatus, putaverit separatim sacrificia deo offerenda, vel aliud erigendum altare contra ecclesiasticam fidem vel disciplinam crediderit, non exeat impunitus. Valentinus primæ sedis provincie Numidiæ dixit: Necessario disciplinæ ecclesiasticæ & fidei congrua sunt quæ frater noster Alypius persecutus est. Proinde quid videatur vestræ dilectioni, edicite. Ab universis Episcopis dictum est: Si quis Presbyter à præposito suo correptus fuerit, debet utique apud vicinos Episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia, quod absit, inflatus læcerendum se ab Episcopi sui communionem duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obulerit, anathema habeatur, & locum amittat, ac si querimoniam

P

justam adversus Episcopum non habuerit, inquirendum erit.

Can. apol.
32.

Si quis Presbyter, contemnens Episcopum suum, seorsum collegerit, & altare aliud crexerit, nihil habens quo reprehendat Episcopum in causa pietatis & justitiae, deponatur, quasi principatus amator existens. est enim tyrannus. Et ceteri Clerici, quicumque tali consentiant, deponantur. Laici verò segregentur. Haec autem post unam & secundam & tertiam Episcopi obsecrationem fieri conveniat.

De Clericis ecclesiastici ordinis.

OMNIBVS.

- I. 48. XXXVII. Item in eodem, ut Clerici ecclesiastici ordinis, si culpam incurrerint, apud ecclesiasticos judicentur, non apud seculares.

Conc.
Carrh. can.
17.
11. q. 1. Pla.
caus ut quis-
quis.

Item placuit ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia ei fuerit crimen institutum, vel civilis causa fuerit commota, si relicto ecclesiastico iudicio publicis iudiciis purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili verò perdat quod evicit, si locum suum obtinere maluerit. Hoc etiam placuit, ut à quibuscunque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, ubi est major auctoritas, fuerit provocatum, non eis obfit quorum fuerit soluta sententia, si convinci non poterint vel inimico animo iudicasse vel aliqua cupiditate aut gratia depravati. Sane si ex consensu partium electi fuerint iudices, etiam à pauciori numero quam constitutum est, non liceat provocare. Et ut filij sacerdotum spectacula secularia non exhibeant, sed nec expectent; licet hoc semper Christianis omnibus interdicitum sit, ut ubi blasphemiae sunt, non accedant.

Vt Clerici non sint usurarij.

OMNIBVS.

XXXVIII. Item in eodem, ut qui commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat. Si speciem aliam, eandem speciem quam dederit accipiat.

Conc.
Carrh. can.
16.

Item placuit ut Clericus, si commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat; si speciem, eandem speciem, quantum dederit, accipiat. Et ut ante viginti quinque annos aetatis nec Diaconi ordinentur nec virgines consecrentur: & ut Lectores populum non saluent.

De virginibus Deo dicatis.

OMNIBVS.

- I. 39. XXXIX. In Concilio Africano praecipitur ut virginibus Deo sacratae à graviore personis diligenti custodia serventur.

Conc.
Afric. can.
11.

Vt virginibus sacrae, cum parentibus, à quibus custodiebantur, privatae fuerint, ab Episcopo

custodiantur. Vbi autem Episcopus absens est, providentia gravioribus feminis commendentur; ut simul habitantes invicem se custodiant; ne passim vagando, Ecclesiae ledant existimationem.

De principali cathedra Episcoporum.

EPISCOPIS.

XL. Item in eodem, ut non liceat Episcopo principalem cathedram suae parochiae negligere, & aliquam Ecclesiam in sua diocesi magis frequentare.

Rursum placuit ut nemini sit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam Ecclesiam in diocesi constitutam se conferre, vel in re propria divitiis quam oportet constitutum, curam vel frequentationem propriae cathedrae negligere.

De falsis nominibus sanctorum.

EPISCOPIS.

XLI. Item in eodem, ut falsa nomina martyrum & incertae sanctorum memoriae non venerentur.

Item placuit ut altaria quae passim per agros & per vias tamquam memoriae martyrum constituntur, in quibus nullum corpus aut reliquiae martyrum condite probantur, ab Episcopis qui locis eisdem praesent, si fieri potest, evertantur. Si autem hoc per tumultus populares non finitur, plebes tamen admoneantur ne illa loca frequentent; ut qui rectè sapiunt, nulla ibi superstitione devincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus aut aliqua reliquiae sunt, aut origo alicujus habitationis, vel possessionis, vel passionis, fidelissima origine traditur. Nam quae per somnia & per inanes quasi revelationes quorumlibet hominum ubicunque constituuntur altaria, omnimodo reprobentur.

De uxore à viro dimissa.

OMNIBVS.

XLII. Item in eodem, ut nec uxor à viro dimissa alium accipiat virum vivente viro suo, nec vir aliam accipiat vivente uxore priore.

Placuit ut secundum evangelicam & apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa à marito, alteri conjugatur; sed ita maneant, aut sibi met reconcilientur. Quod si contempserint, ad penitentiam redigantur. In qua causa legem imperialem petendam promulgari.

De iudicibus à Metropolitano probatis.

EPISCOPIS.

XLIII. Item in eodem, ut probati à Metropolitano iudices non spernantur.

A iudicibus autem quos communis consensus elegerit non liceat provocare. Et quisquis proba-

rus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet.

De accusatione vilium personarum.

OMNIBVS.

I. 44. XLIV. Item in eodem infra duo capitula, ut viles personæ non habeant potestatem accusandi. Et si in primo crimine victi sunt falsum dicere, in secundo non habeant potestatem dicendi.

Conc. Afric. can. 56. Item placuit ut omnes serui vel proprii liberti ad accusationem non admittantur, vel omnes quos ad accusanda publica crimina leges publicæ non admittunt, omnes etiam infamiae maculis affecti, id est, histriones, ac turpitudinibus subiectæ personæ, hæretici etiam, siue pagani, siue Iudæi. Sed tamen omnibus quibus accusatio denegatur, in causis propriis accusandi licentiam non denegandam.

Conc. Afric. can. 97. Item placuit, quotiescunque Clericis ab actoribus multa crimina obijciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerit, ad cetera jam non admittatur.

De virginibus velandis.

OMNIBVS.

I. 45. XLV. Item in eodem ut virgines non velentur ante viginti quinque annos, nisi rationabili necessitate cogente.

Conc. Afric. can. 93. Item placuit ut quicumque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitie virginis, cum vel petitor potens vel raptor aliquis formidatur, vel si etiam aliquo mortis periculoso scrupulo compuncta fuerit ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velaverit virginem seu velavit intra viginti quinque annos ætatis, non ei ob sit Concilium quod de isto annorum numero constitutum est.

De oblata pauperum.

OMNIBVS.

I. 46. XLVI. In Concilio Gangrensi, ut nulli liceat oblata, quæ ad pauperes pertinent, rapere vel fraudare.

Conc. Gangr. can. 7. Si quis oblationes fructuum Ecclesie debitas voluerit extra Ecclesiam accipere vel dare præter conscientiam Episcopi, & non magis cum consilio ejus cui hæc credita sunt de his agendum putaverit, anathema sit.

De jejuniis à sacerdotibus constitutis.

OMNIBVS.

I. 47. XLVII. Item in eodem, ut ecclesiastica à sacerdotibus jejunia constituta sine necessitate rationabili non solvantur.

Si quis eorum qui in proposito sunt continen-
 Tom. I.

tia præter necessitatem corporalem superbiat, & jejunia communia, quæ totius Ecclesie traditio celebrat, putaverit dissolvenda, perfectam scientiam esse apud se judicans, anathema sit.

De his qui contra naturam peccant.

SACERDOTIBVS.

XLVIII. In Concilio Ancyronensi in-
 I. 48. vectum est in eos qui cum quadrupedibus vel masculis contra naturam peccant, dura & districta penitentia. Quapropter Episcopi & Presbyteri, à quibus judicium penitentiae injungitur, conentur omnimodis hoc malum à consuetudine prohibere vel abscondere.

In titulo Græca verba hæc sunt: *Ὁὐκ εἰς ἀπονομίαν, ἀλλ' εἰς ἀπονομήν*, que nos Latine possumus dicere. *De his qui irrationabiliter versati sunt siue versantur*. Sensus autem in hac sententia triplex esse potest, qui ex subiectis conicitur, aut de his qui cum pecoribus coitu mixti sunt, aut more pecudum incesta cum consanguineis commiserunt, aut cum masculis concubuerunt. Quotquot igitur ante vice simum ætatis suæ annum tale crimen admiserunt, quindecim annis in penitentia exactis, orationi tantum incipiant participari, & quinquennio altero in communionem simplici perdurantes, post vice simum cum oblatione ad communionem suscipiantur. Discutiatur autem & vita eorum quæ fuerit tempore penitentiae, & ita hanc humanitatem consequantur. Quod si qui perseverantius abusi sunt hoc crimine, prolixius tempus habeant submissioni. Quotquot verò exacta viginti annorum ætate, & uxores habentes, in hoc crimen inciderunt, viginti quinque annis penitentia acta, ad communionem orationum tantum admittantur, in qua communionem orationis altero quinquennio perdurantes, plenam communionem cum oblatione recipiant. Quod si aliqui & uxores habentes, & excedentes quinquagesimum ætatis suæ annum, in hoc prolapsi sunt, ad exitum vite tantum communionem mereantur.

De Presbyteris, quo tempore ordinentur.

EPISCOPIS.

XLIX. In Concilio Neocæsariensi, I. 49. ut nullatenus Presbyter ordinetur ante tricesimum ætatis suæ annum, quia Dominus noster Iesus Christus non prædicavit ante tricesimum annum.

Presbyter ante triginta annorum ætatem, quamvis sit dignus, non ordinetur; sed observet usque ad præfinitum tempus. Dominus enim tricesimo anno baptizatus est, & tunc prædicavit.

De sponsa alterius.

OMNIBVS.

L. In decretalibus Siricij Papæ, ut I. 51. alterius sponsam nemo accipiat.

Siriæ. c. 4.

De conjugali violatione requisisti, si desponsatam alij puellam alter in matrimonio possit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nuptæ sacerdos imponit apud fideles, cuiusdam sacrilegij instar est, si ulla transgressione violetur.

De monachis & virginibus propositam non servantibus.

EPISCOPIS, MONACHIS, ET VIRGINIBVS.

L. I. Item ejusdem, ut monachi & virgines suum propositum omnimodis observent.

Siriæ. c. 6.

Præterea monachorum quosdam atque monacharum, abjecto proposito sanctitatis, in tantam proteritatis demeritis esse lasciviam ut prius clanculo, velut sub monasteriorum prætextu, illicita ac sacrilega se contagione miscuerint, postea vero in abruptum conscientie desperatione perducti, de illicitis complexibus liberi filios procreant, quod & publice leges & ecclesiastica jura condemnant. Has igitur impudicas detestabilisque personas à monasteriorum cœtu Ecclesiasticisque conventibus eliminandas esse mandamus: quatenus retruse in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione desentes, purgatorio possint penitentiæ igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem, solius misericordie intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subvenire.

De pace danda.

OMNIBVS.

I. 50.

L. II. In decretalibus Innocentij Papæ, ut pax detur ab omnibus consecratis Christi sacramentis.

Innoc. c. 1.

De consecr.
dist. 2. Pa-
cem igitur.

Pacem igitur asseris ante consecrta mysteria quosdam populis imperare, vel sibi inter sacerdotes tradere, cum post omnia, quæ aperire non debeo, pax sit necessario indicenda, per quam constet populum ad omnia quæ in mysteriis aguntur atque in Ecclesia celebrantur præbuisse consensum, ac finita esse pacis concludentis signaculo demonstrantur.

De nominibus recitandis.

SACERDOTIBVS.

I. 51.

L. III. Item ejusdem, ut nomina publicè non recitentur ante precem sacerdotalem.

Innoc. c. 2.

De consecr.
dist. 1. De
nominibus.

De nominibus verò recitandis antequam precem sacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda sunt, sua oratione commendet, quam superfluum sit, & ipse pro tua prudentia recognoscis; ut cujus hostiam needum Deo offeras, ejus nomen ante insinues, quamvis incognitum illi nihil sit. Prius ergo oblationes sunt commendandæ; ac tunc eorum nomina quorum oblationes sunt edicenda; ut inter sacra mysteria

nominentur, non inter alia quæ ante præmittimus, ut ipsis mysteriis viam futuris precibus aperiamus.

De canonum institutis à Presbyteris non ignorandis.

EPISCOPIS ET SACERDOTIBVS.

L. IV. In decretis Celestini Papæ, ut I. 53. nulli sacerdotum liceat ignorare sanctorum canonum instituta.

Nulli sacerdotum suos liceat canones ignorare, nec quicquam facere quod patrum possit regalis obviare. Quæ enim à nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permilla, frangatur.

De Clericis alterius Episcopi.

EPISCOPIS.

L. V. In decretis Leonis Papæ, sicut I. 54. & in Sardicene Concilio, ut Episcopus alterius Clericum ad se non sollicitet, nec ordinet.

Alienum Clericum, invito Episcopo ipsius nemo suscipiat, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque conveniat. Nam gravis injuriæ reus est qui de fratris Ecclesia id quod est utilis aut pretiosius audeat vel allucere vel tenere. Itaque si intra provinciam res agitur, transfugam Clericum ad Ecclesiam suam Metropolitanam redire compellat. Si autem longius recessit, nisi præcepti auctoritate revocabitur, ut nec cupiditati nec ambitioni occasio relinquatur.

De servis alterius.

EPISCOPIS.

L. VI. Item ejusdem, ut nullus Episcopus servum alterius ad clericatus officium sine domini sui voluntate promovere præsumat. Et hoc Gangrense Concilium prohibet.

Si quis servum occasione religionis doceat dominum suum contemnere & ejus ministerium deserere, ac non potius docuerit cum domino suo bona fide & cum omni honorificentia deservire, anathema sit.

De sacerdotibus contra decretalia agentibus.

EPISCOPIS.

L. VII. Item ejusdem, ut si quis sacerdotum contra constituta decretalia presumptiosè agat, & corrigi nolens, ab officio suo submoveatur.

Hoc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, à suo se noverit officio submovendum, nec communi-

nis nostræ futurum esse confortem qui socius esse non voluit disciplinæ. Ne quid vero sit quod prætermittam à nobis fortè credatur, omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentij quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus & canonum promulgata sunt disciplinis, ita à vestra dilectione custodiri debere mandamus ut si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.

De viduis, ne velentur.

EPISCOPIS.

I. 17. LVIII. In decretis Gelasij Papæ, ut nullus Episcopus viduas velare præsumat.

Gelasius c. 33. Viduas autem velare Pontificum nullas attinet, quod nec auctoritas divina delegat, nec canonum forma præstituit. Non est ergo penitus usurpandum; eisque sic ecclesiastica sunt inferenda præsidia ut nihil committatur illicitum.

ITEM ALIA CAPITVLA.

Hæc enim, dilectissimi, pio studio & magna dilectionis intentione vestram unanimitatem admonere studuimus, quæ magis necessaria videbantur, ut sanctorum patrum canonicis institutis inhaerentes præmia cum illis æternæ felicitatis accipere mereamini. Scit namque prudentia vestra quam terribili anathematis censura feriantur qui præsumptiosè contra statuta universalium Conciliorum venire audent. Quapropter & vos diligentius admonemus ut omni intentione illud horribile execrationis iudicium vobis cavere studeatis, & magis canonica instituta sequentes, & pacifica unitate nitentes, ad æterna pacis gaudia venire digni efficiamini. Sunt quoque alia capitula quæ vobis utilia huic præcedenti admonitioni subungere visa sunt.

De fide catholica & primo præcepto legis.

OMNIBVS.

I. 18. LIX. Primò omnium admonemus ut fides catholica ab Episcopis & Presbyteris diligenter legatur & omni populo prædicetur: quia hoc primum præceptum est Deut. 6. Domini Dei omnipotentis in lege: *Audi Israël, quia Dominus Deus tuus Deus unus est.* Et ut ille diligat ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima, & ex tota virtute nostra.

De pace & concordia servanda.

OMNIBVS.

I. 19. LX. Ut pax sit & concordia & una-

nimitas cum omni populo Christiano, inter Episcopos, Abbates, Comites, Iudices, & omnes ubique seu majores seu minores personas: quia nihil Deo sine pace placet, nec munus sanctæ oblationis ad altare, sicut in evangelio ipso Domino præcipiente Math. 5. te legimus: quia & illud secundum mandatum est in lege: *Diliges proximum tuum* Levit. 19. *sicut te ipsum.* Item in evangelio: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Et iterum: *In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* In hoc enim præcepto discernuntur filij Dei & filij diaboli: quia filij diaboli semper dissensiones & discordias movere satagunt; filij autem Dei semper paci & dilectioni student.

De iudicibus.

OMNIBVS.

LXI. Ut quibus data est potestas iudicandi justè judicent, sicut scriptum est: *Iuste iudicate filij hominum.* Non in muneribus, quia munera excæcant corda prudentium, & subvertunt verba justorum. Non in adulatione, nec in consideratione personæ, sicut in Deuteronomio dictum est: *Quod iustum est iudicate. Sirve civis sit ille, sive peregrinus, nulla sit distantia personarum, quia Dei iudicium est.* Primum namque iudici diligenter discenda est lex à sapientibus populo composita; ne per ignorantiam à via veritatis erret. Et dum ille rectum intelligit iudicium, caveat ne declinet, aut per adulationem aliquorum, aut per amorem cuiuslibet amici, aut per timorem alicujus potentis, aut propter præmium, à recto iudicio. Rectum autem & honestum videtur ut iudices jejuni causas audiant & discernant.

De perjuriis.

OMNIBVS.

LXII. Item habemus in lege Domini præcipiente. *Non perjurabis in nomine meo, nec polluas nomen Dei tui, neque assumes nomen Domini Dei tui in vanum.* Ideo omnino admonendi sunt omnes diligenter ut caveant perjuriis, non solum in sancto evangelio, vel in altari, seu in sanctorum reliquiis, sed & in communi loquela: quia sunt aliqui qui per caritatem & veritatem jurant, & cavent se à juramento nominis Dei, & nesciunt quòd idem est Deus quod caritas & veritas, dicente

1. Iohan. 4. Iohanne Apostolo, quia *Deus caritas est.*
Iohan. 14. Item ipse Dominus in evangelio: *Ego sum*
via & veritas. Ideo qui in veritate & caritate jurat, in Deo jurat. Item cavendum est ne Pharisæica superstitione aliquis plus aurum honoret quam altare, ne dicat ei
Marth. 23. Dominus: *Stulte, & quid est majus, aurum an altare quod sanctificat aurum?* Sed & nobis honestum videtur ut qui in sanctis habet jurare, hoc jejunos faciat, cum omni honore & timore Dei. Et sciat se rationem redditurum Deo unusquisque vestrum, ubicunque sit, sive intra Ecclesiam, sive extra Ecclesiam. Et ut parvuli, qui sine rationabili ætate sunt, non cogantur jurare, sicut Gunebodigni faciunt. Et qui semel perjurus fuerit, nec testis sit posthæc, nec ad sacramentum accedat, nec in sua causa vel alterius jurato exilat.

De auguriis vel aliis maleficiis.

OMNIBVS.

I. 62. LXIII. Item habemus in lege Domini mandatum, *Non auguriamini.* & in Deuteronomio: *Nemo sit qui ariolos sciscitetur, vel somnia observet, vel ad auguria intendat.* Item: *Nemo sit maleficus, nec incantator, nec Pythonis consultor.* Ideo præcipimus ut nec cauculatores & incantatores nec tempestarij vel obligatores non fiant, & ubicunque sunt, emendentur, vel damnentur. Item de arboribus vel petris vel fontibus, ubi aliqui stulti luminaria vel alias observationes faciunt, omnino mandamus ut iste pessimus usus & Deo execrabilis, ubicunque invenitur, tollatur & destruat.

De odio vel invidia. Et de avaritia vel concupiscentia.

OMNIBVS.

I. 63. 64. LXIV. Prædicare necesse est quantum malum sit odium vel invidia, quia in lege scriptum est: *Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publicè argue eam.* Item Iohannes Evangelista: *Qui odit fratrem suum, homicida est.* Item in evangelio: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eam inter te & ipsam solam.* & cetera quæ ibi leguntur. De avaritia autem Apostolum legimus dicentem: *Avaritia, quæ est idolorum servitus,* cavenda est. De concupiscentia verò legitur quòd radix sit om-

nium malorum. Et in lege: *Non concupisces rem proximi tui.*

De homicidiis.

OMNIBVS.

LXV. Item ut homicidia infra patriam, sicut in lege Domini interdictum est, nec causa ultionis nec avaritiæ nec latrocinandi non fiant. Et ubicunque inventa fuerint, à iudicibus nostris secundum legem ex nostro mandato vindicentur. Et non occidatur homo nisi lege jubente.

De furtis & iniustis connubiis & falsis testimoniis.

OMNIBVS.

LXVI. Item & furta & iniusta connubia necnon & falsa testimonia, sicut sæpe rogavimus, prohibere diligenter, sicut & lex Domini prohibet.

De honore parentum.

OMNIBVS.

LXVII. Et hoc cum magno studio admonendum est, ut filij honorent parentes suos: quia ipse Dominus dicit: *Honora patrem tuum & matrem tuam, ut sis longævus super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi.*

De fide Presbyterorum ab Episcopis discutenda.

SACERDOTIBVS.

LXVIII. Vt Episcopi diligenter discutiant per suas parochias Presbyteros, eorum fidem, baptismum, & Missarum celebrationes, ut fidem rectam teneant, & baptismum catholicum observent, & Missarum preces bene intelligant, & ut psalmi dignè secundum divisiones versuum modulentur, & dominicam orationem ipsi intelligant & omnibus prædicent intelligendam, ut quisque sciat quid petat à Deo. & ut Gloria patri cum omni honore apud omnes cantetur. & ipse sacerdos cum sanctis angelis & populo Dei communi voce Sanctus, Sanctus, Sanctus decantet. Et omnimodis dicendum est Presbyteris & Diaconibus ut arma non portent, sed magis confidant in defensione Dei quam in armis.

¶

De honore Ecclesie Dei.

ALIQUID SACERDOTIBVS.

ALIQUID OMNIBVS.

- I. 67. LXXIX. Item placuit nobis admonere reverentiam vestram ut unusquisque vestrum videat per suam parochiam ut Ecclesia Dei suam habeat honorem, simul & altaria secundum suam dignitatem venerentur, & non sit domus Dei & altaria sacrata pervia canibus, & ut vasa sacrata Deo cum magna veneratione habeantur, & ut sacrificia sanctificata cum magna diligentia ab eis colligantur qui digni sunt, vel cum honore servantur, & ut secularia negotia vel vaniloquia in Ecclesiis non agantur, quia domus Dei domus orationis debet esse, non spelunca latronum, & ut intentos habeant animos ad Deum quando veniunt ad Missarum solemniam, & ut non exeant ante completionem benedictionis sacerdotalis.

De ministris altaris Dei, & de schola.

SACERDOTIBVS.

- I. 68. LXX. Sed & hoc flagitamus vestram almitatem, ut ministri altaris Dei suum ministerium bonis moribus ornent, seu & alij Canonici observantia ordinis, vel monachi proposito consecrationis, obsecramus ut bonam & probabilem vitam & conversationem habeant, sicut ipse Dominus in evangelio precipit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est;* ut eorum bona conversatione multi pertrahantur ad servitium Dei. Et non solum servilis conditionis infantes, sed etiam ingenuorum filios adgregent sibi que faciant. Et ut scholae legentium puerorum fiant. Psalmos, notas, cantus, compotum, grammaticam per singula monasteria vel episcopalia discant. Sed & libros catholicos bene emendatos habeant: quia soepe dum bene aliquid Deum rogare cupiunt, per inemendatos libros male rogant. Et pueros vestros non finite eos vel legendo vel scribendo corrumpere. Et si opus est evangelium vel psalterium & Missale scribere, perfectæ ætatis homines scribant cum omni diligentia.

De voto monachorum, & de clericatu.

SACERDOTIBVS.

- I. 69. LXXI. Simul & hoc rogare curavi-

mus, ut omnes ubique qui se voto monachice vite constrinxerunt, monachicè & regulariter omnimodis secundum votum suum vivant, secundum quod scriptum est: *Vota vestra reddite Domino Deo vestro.* Et iterum: *Melius est non vivere quam vivere & non reddere.* Et ut ad monasteria venientes, secundum regularem ordinem primò in pulsatorio probentur, & sic recipiantur. Et qui ex seculari habitu in monasteria veniunt, non statim foras ad ministeria monasterij mittantur antequam intus bene erudiantur. Et ut monachi ad secularia placita non vadant. Similiter qui ad clericatum accedunt, quod nos nominamus canonicam vitam, volumus ut illi canonicè secundum suam regulam omnimodis vivant, & Episcopus eorum regat vitam, sicut Abba monachorum.

De mensuris & ponderibus.

OMNIBVS.

LXXII. Ut æquales mensuras & re- III. 90.
ctas pondera iusta & æqualia omnes ha- V. I. 378.
beant, sive in civitatibus, sive in monaste-
riis, sive ad dandum in illis, sive ad acci-
piendum, sicut in lege Domini præcep-
tum habemus. Item in Salomone, Domi- Levit. 19.
no dicente: *Pondus & pondus, mensuram* Prov. 20.
& mensuram odit anima mea.

De susceptione hospitum.

OMNIBVS.

LXXIII. Et hoc nobis competens & I. 70.
venerabile videtur, ut hospites, peregrini,
& pauperes, susceptiones regulares & ca-
nonicas per loca diversa habeant: quia
ipse Dominus dicturus erit in remunera-
tione magni diei: *Hospes eram, & suscepi-* March. 25.
stis me. Et Apostolus hospitalitatem lau-
dans dixit: *Per hanc quidam placuerunt* Hebr. 13.
Deo, angelis hospitio susceptis.

De Abbatibus contra morem Ecclesie Dei facientibus.

EPISCOPIS ET ABBATIBVS.

LXXIV. Auditum est aliquas Abba- I. 71.
tissas contra morem sanctæ Dei Ecclesie
benedictiones cum manus impositione &
signaculo sanctæ crucis super capita viro-
rum dare, necnon & velare virgines cum
benedictione sacerdotali. Quod omnino
à vobis, sanctissimi patres, in vestris pa-
rochiis illis interdiciendum esse scitote.

De Clericis qui se fingunt esse monachos.

CLERICIS.

1. 72. LXXV. Ut illi Clerici qui se fingunt habitu vel nomine monachos esse, & non sunt, omnimodis videtur corrigendos atque emendandos esse, ut vel veri monachi sint, vel veri Canonici.

De pseudographiis & dubiis narrationibus.

OMNIBVS.

1. 73. LXXVI. Item & pseudographiæ & dubiæ narrationes, vel quæ omnino contra fidem catholicam sunt, ut epistola pessima & falsissima, quam transacto anno dicebant aliqui errantes & in errorem alios mittentes quod de cælo cecidisset, nec credantur nec legantur, sed comburantur, ne in errorem per talia scripta populus mittatur. Sed soli canonici libri & catholici tractatus & sanctorum auctorum dicta legantur & tradantur.

De mangonibus & nudis cum ferro.

ALIQUID SACERDOTIBVS,

ALIQUID OMNIBVS.

- App. I. 34.
VL. 379. LXXVII. Item ut isti mangones & cottiones qui sine omni lege vagabundi vadunt, per istam terram non sinantur vagari & deceptiones hominibus agere. Nec isti nudi cum ferro, qui dicunt se data sibi penitentia ire vagantes. Melius videtur ut si aliquid inconstitutum & capitale crimen commiserint, ut in uno loco permanentes laborantes & seruiantes & penitentiam agentes secundum quod sibi canonicè impositum sit.

De cantu Romano à monachis peragendo.

OMNIBVS CLERICIS.

4. 74. LXXVIII. Monachi ut cantum Romanum pleniter & ordinabiliter per nocturnale vel gradale officium peragant secundum quod beate memorie genitor noster Pippinus Rex decertavit ut fieret, quando Gallicanum cantum tulit ob unitatem apostolicæ sedis & sanctæ Dei Ecclesiæ pacificam concordiam.

De operibus servilibus quæ diebus dominicis non sunt agenda.

OMNIBVS.

1. 75. LXXIX. Statuimus quoque, secundum

dum quod & in lege Dominus præcepit, ut opera servilia diebus dominicis non agantur, sicut & bonæ memoriæ genitor meus in suis synodalibus edictis mandavit, quod nec viri ruralia opera exercent, id est, nec in vinea colenda, nec in campis arando, nec in metendo, vel fœnum secando, vel sepe ponendo, nec in sylvis stirpare, vel arbores cadere, vel in petris laborare, nec domos construere, nec in horto laborant, nec ad placita conveniant, nec venationes exercent. Et tria carraria opera licet fieri in die dominico, id est, hostilia carra, vel victualia, vel si forte necesse erit corpus cuiuslibet duci ad sepulchrum. Item feminae opera textilia non faciant, nec capulent vestitus, nec confuant, vel acupicibile faciant: nec lanam carpere, nec lignum battere, nec in publico vestimenta lavare, nec herbices tondere habeant licitum, ut omnimodis honor & requies dici dominici fervetur. Sed & ad Missarum solemniam ad Ecclesiam undique convenient, & laudent Deum in omnibus bonis quæ nobis in illo die fecit.

De prædicatione Episcoporum & Presbyterorum.

OMNIBVS.

LXXX. Sed & vestrum videndum est, I. 76. dilectissimi & venerabiles pastores & rectores Ecclesiarum Dei, ut Presbyteri quos mittitis per parrochias vestras ad regendum & ad prædicandum per Ecclesias populum Deo servientem ut rectè & honestè prædicent, & non finatis nova & non canonica aliquos ex suo sensu & non secundum scripturas sacras fingere & prædicare populo. Sed & vosmetipsi utilia honestè & rectè & quæ ad vitam ducunt æternam prædicare, aliisque instruite ut hæc eadem prædicent.

Primò omnium prædicandum est omnibus generaliter ut credant Patrem & Filium & Spiritum sanctum unum esse Deum omnipotentem, æternum, invisibilem, qui creavit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & unam esse deitatem, substantiam, & majestatem in tribus personis Patris & Filij & Spiritus sancti.

Item prædicandum est quomodo Filius Dei incarnatus est de Spiritu sancto & ex Maria semper virgine pro salute & reparatione humani generis, passus, sepultus, & tertia

& tertia die resurrexit & ascendit in celos, & quomodo iterum venturus sit in maiestate divina iudicare omnes homines secundum merita propria, & quomodo impij propter scelera sua cum diabolo in ignem aeternum mittentur, & iusti cum Christo & cum sanctis angelis suis in vitam aeternam.

Item diligenter praedicandum est de resurrectione mortuorum, ut sciant & credant in iisdem corporibus praemia meritorum accepturos.

Item cum omni diligentia cunctis praedicandum est pro quibus criminibus deputentur cum diabolo in aeternum supplicium. Legimus enim Apostolo dicente: *Manifesta autem sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, emulations, animositates, irae, rixae, dissensiones, haereses, sectae, invidia, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia: quae praedico vobis sicut praedixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.* Ideo haec eadem quae magnus praedicator Ecclesiae Dei singillatim nominavit, cum omni studio prohibeantur, intelligentes quam sit terribile illud quod dixit:

quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.

Sed & omni instantia admonete eos de dilectione Dei & proximi, de fide & spe in Deo, de humilitate & patientia, de castitate & continentia, de benignitate & misericordia, de eleemosynis & confessione peccatorum suorum, & ut debitoribus suis secundum orationem dominicam debita sua dimittant. Scientes certissime quod qui talia agunt, regnum Dei possidebunt.

Et hoc ideo diligentius injungimus vestrae caritati quia scimus temporibus novissimis pseudodoctores esse venturos, sicut ipse Dominus in evangelio praedixit, & Apostolus Paulus ad Timotheum testatur. Ideo, dilectissimi, toto corde praeparemus nos in scientia veritatis, ut possimus contradicentibus veritati resistere, & divina donante gratia verbum Dei crescat & currat & multiplicetur in profectum sanctae Dei Ecclesiae & salutem animarum vestrarum & laudem & gloriam nominis Domini nostri Iesu Christi. Pax praedicatoribus, gratia obedientibus, gloria Domino nostro Iesu Christo.

Anno dominicae incarnationis DCCLXXXIX. Indictione XII. anno XXI. regni nostri actum est huius legationis edictum in Aquisgrani palatio publico. Data est hac charta die X. Kalendas Apriles.

CAPITVLARE SECVNDVM ANNI DCCLXXXIX.

I. **D**E monachis gyrovagis & sarrabaitis.

II. De anachoretis, melius est ut hortentur in congregatione permanere quam animus eorum aliubi ambulare tentet.

III. Ut non parvipendentes sint pastores animarum sibi commissarum, nec majorem curam habeant de lucris terrenis quam de animabus sibi commissis.

IV. De obedientia quae Abbati debet exhiberi, & ut absque murmuratione fiat.

V. De Decanis & Praepositis, ut eorum mutatio secundum regulam fiat.

VI. De cellarariis monasterij, ut non avari mittantur, sed tales quales regula praecipit.

Tom. I.

VII. Ut ubi corpora sanctorum requiescunt, aliud oratorium habeatur ubi fratres secretè possint orare.

VIII. De eulogiis.

IX. De susceptione hospitem, sicut regula continet.

X. De vestimentis monachorum, ubi superfluum est, abscidatur; & ubi minus, augeatur.

XI. De noviter venientibus ad conversionem, ut secundum regulam probentur, & non antea suscipiantur nisi sicut regula jubet. Et nullus cogatur invitè reprobiter. Et de obedientia & de stabilitate permanendi, sicut regula habet.

XII. De filiis nobilium qui offeruntur,

Q